

ZENEKÖZPONTÚ TANREND

az általános iskolák 1-4 osztályos tanulói számára

kiindulási pontok

A leghatékonyabb eszköz

- a képességkiegyenlítés
- a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása
- a differenciált szociális és mentális közegből érkezők közötti különbségek megszüntetése
- a figyelemzavar és az agresszió kezelése
- a romaintegráció
- és az általános szociális integráció terén.

Alkalmazása megelőzi

- a csoportperifériára szorulást (megbélyegzést)
- a beilleszkedési zavarok kialakulását.

Fejleszti

- a szociális kompetenciát
- a tanulási képességet
- a tanulócsoporthoz tagjainak egyéni képességeit.

Nem

- zeneoktatás, vagy zeneiskolai képzés
- válogatott csoportoknak szól
- igényel csoportbontást
- igényel felszerelést

ZENEKÖZPONTÚ TANREND

- A képességkiegyenlítő tananyag bármely szociális helyzetű és értelmi képességű gyermekkel elvégeztethető.
- Hatásmechanizmusát bármikor, bárkin újra lehet tesztelni és mérni.
- A legolcsóbb reformtanterv, a meglévő technikai és humán oktatási infrastruktúra keretein belül megvalósítható.

AZ INTEGRÁCIÓ ÚTJA – ZENEKÖZPONTÚ TANREND

A zeneközpontú tanrend lényege: élményközpontúvá tenni a leghatékonyabb nevelési és oktatási eszközt: az együtt éneklést, együtt zenélést.

Meggyőződésünk, hogy a zeneközpontú tanrend már középtávon (4-5 év) alapvető változást hoz a társadalmi integrációban. Ennyi idő alatt az ország összes általános iskolájában elvégzi alsós tanulmányait egy új generáció, melynek hétköznapi életében az egyik leghangsúlyosabb helyen a zene áll.

A zeneközpontú tanrend segítségével az integráció nem csak a kisebbség-többség relációt jelenti, hanem a szociális különbségekből adódó egyenlőtlenségek csökkenését is, valamint az egyes kialakulóban lévő gyermek-személyiségek erős és kiegyenlített belső fejlődését is (gondoljunk csak a rengeteg csonka-családban felnövő gyermekekre, akik ebben a korban alig kapnak támaszt egészséges lelki fejlődésükhöz).

A roma integráció új metodikája

Roma integrációs programunk központjában az a tézis áll, mely szerint viselkedésünkért sokkal kevésbé racionális (bal agyféltekés) működésünk a felelős, mint inkább a tudatalattink által vezérelt érzelmi világunk.

„Döntéseink kb. 30%-át mérlegeli agyunk racionálisan. ... A döntési mechanizmus során nem tudatos kiértékelés zajlik, hanem a tudatalattiban élményként elraktározott emlékek pillanatok alatt, „kézji vezérléssel” döntésre viszik a kérdéseket.”¹ Gary Klein döntéelméleti szakértő

„A bal agyfélteke racionálisan csak nagyon ritkán képes döntést hozni, a tudatalatti végzi el a döntéshozási műveleteket.”² Ap Dijksterhis, az Amszterdami Egyetem professzora

Úgy tűnik, a fenti megállapítások reménytelen helyzetbe hozzák azon kísérleteinket, melyekkel szeretnénk a gyermekek viselkedését új irányba terelni. Amennyiben igazak a kutatások eredményei, integrációs programjaink során hiába igyekszünk *megértetni* a megfelelő viselkedésmintát, a gyermekek tudatalattijából kiinduló érzések sokkal erősebben hatnak. Ezen impulzusok ugyanis

¹ FastCompany magazin, 2000. augusztus, 38.szám

² Science magazin 2006. február 16.

nem csak mennyiségileg, hanem intenzitásukat tekintve is sokszorososan felülmúlják a racionális működéshez köthető, megvalósítani kívánt elvárás rendszert. Ennek magyarázata igen egyszerű:

„A bennünket érő összes információt tudatalattink érzelmmé alakítja át, és ekként tárolja.”³

Gerd Gigerenzer német pszichológus, a Max Plank Institute for Human Development igazgatója

Az otthon látott minták és példák olyan mélyen beleégnek a gyermekek személyiségébe, hogy racionális, értelmi megközelítéssel szinte lehetetlen felülírni azokat. Ezt felismerve a zeneközpontú tanrend új szemszögből közelíti meg az integráció lehetőségét, és a fenti megállapításokban rejlő lehetőséget igyekszik kiaknázni.

Igaz, hogy a roma és a magyar gyermekek egymásról azt tanulják (és sajnos sokszor tapasztalják is), hogy a másik viselkedése elítélendő. Az is igaz, hogy az előítéletek mellett nagy probléma az otthonról hozott helytelen viselkedésminta is.

De az is igaz, hogy *minden* bennünket ért információt eltárol a tudatalattink!

Amennyiben tehát hatni szeretnénk a gyermekekre, nincs más megoldás, mint hogy érzelmi világukat olyan erős és nagyszámú impulzusnak kell alávetnünk, melyek – mint a tudatalattiból előjövő élmények – képesek öröklött és tanult helytelen döntési sémáikat ellensúlyozni.

Egyszerűbben fogalmazva: bármennyit magyarázunk a helyes viselkedésről és a kölcsönös tiszteleten alapuló társadalmi együttélésről, sokkal többet ér, ha a gyermekek tíz percig együtt énekelnek és zenélnek egy olyan dalt, amit mindannyian szeretnek. Ezen élményeken keresztül ugyanis sokkal hamarabb megtanulnak együttműködni, egymást kölcsönösen elfogadni, sőt, élményként megélni. Közös zenéléseik alkalmával rájönnek, hogy a különbözőség természetes, és nagyban hozzájárul közös élményviláguk színesítéséhez.

Azt nem tudjuk elérni, hogy megváltozzanak otthonról hozott élményeik, de azt igen, hogy ezekkel szemben felsorakozzon rengeteg más irányba mutató élmény. A zeneközpontú tanrend által olyan tapasztalataik és élményeik lesznek, melyek tudatalattijukba beépülve döntéseikben hatékony ellenpólust képeznek.

A módszer sikerének záloga az a zenei világ és aktivitás-sor, mely amellet, hogy kompatibilis a gyerekek formálódó lelki világával, képes jótékonyan hatni is rájuk.

Ezen a ponton van nagyon fontos szerepe a hagyományos tananyag újragondolásának. A pentatóniára épülő, szolmizáció központú Kodály-módszer tanítása már akkor régiesnek hatott, amikor jómagam jártam általános iskolába (70-es évek vége, 80-as évek eleje). Sajnos, azóta eltelt

³ „Gut Feelings: The Intelligence of the Unconscious” 2007

több évtized, de senki nem merte kimondani, hogy a nagy múltú metodikát ideje lenne újragondolni.

A zeneközpontú tanrend anyaga a zeneterápia, az agy kutatás és a viselkedéskutatás elmúlt tízévi eredményeit integrálja a Kodály-módszer vívmányaival.

A tanrend előnye, hogy nem kíván semmiféle intézményi átalakítást, hiszen az alsós tanítónők számára könnyen elsajátítható metodikáról van szó. Az első négy osztály órarendjét minimálisan kellene csak átalakítani ahhoz, hogy minden napra jusson egy 45 perces, zenei alapú óra. A zenealapú tanrend ugyanakkor tartalmazná a legfontosabb egyéb tantárgyi követelmények (például a szorzótábla, vagy az abc) megzenésített, énekelhető – ezáltal sokkal jobban rögzülő – változatait is.

A sok zenei aktivitást igénylő gyakorlat során felülírható lenne a „rossz”, „fegyelmezetlen”, „buta” stb. típusú kategorizálás. A jelenleg megbélyegzett gyermekek számára új kiugrási és bizonyítási lehetőség adódna. Ezekben a helyzetekben a roma gyerekek kifejezetten előnyös pozícióban lennének.

Összefoglalás

A zeneközpontú tanrend egy olyan képzési metodika, mellyel hozzáférünk a tudatos és tudatalatti pályák kapcsolódási pontjaihoz, illetve befolyásolni tudjuk a gyermekek viselkedésére/döntéseire oly nagy hatással lévő öntudatlan területek tartalmát.

E személyiségformáló pedagógiai módszer segítségével képesek vagyunk a legmélyebb változások elindítására – ami a társadalmi integráció új dimenzióját is jelenti.

A program elindításához – természetesen folyamatos konzultáció mellett – elkészítjük a teljes alsó tagozatos tananyagot. Vállaljuk a zenék és szövegek megírását, CD-felvételét, valamint a tananyag megvalósításához szükséges minden egyéb kellék meghatározását, listázását.

„AZ ORSZÁG, MELY A ZENE NYELVÉN BESZÉL”

Zeneközpontú tanrend a kreativitás és érzelmi intelligencia fejlesztés, a társadalmi csoportok integrációja és a személyiségfejlesztés érdekében.

„Az emberi viselkedést nem a tudatos én irányítja, hanem az érzések és az érzelmek. Ezt a motivációt a tudatos én csak egy módon tudja befolyásolni: ha más érzelmi motívumokat kapcsol be – tehát a tudatosan jónak látszó döntés mögé érzéseket is tud felsorakoztatni.”⁴ Gerhard Roth, a Brémai Egyetem agykutatási intézetének igazgatója

„A művészi élmények közül leginkább a zenei átélést kísérik élettani jelek és ezen belül vegetatív reakciók.”
Vértes László belgyógyász, az Orvosi Kamara honlapján olvasható tanulmányában

„A zenét, mint eszközt alkalmazzuk a személyiségfejlesztés, a közösségformálás területén.”
„A zenei foglalkozások pszichés mechanizmusa: a csoporton belüli kommunikáció mellett segíti az egyéni identitás újraszerveződését is.”
„Zenélni, nem szavakkal elmondani valamit annyi, mint kikerülni a nyelvbe zárt létezés csapdáját. A zene ki tudja kerülni a nyelvi és kulturális torzításokat.” Dr. Konta Ildikó klinikai szakpszichológus,

„A művészeti oktatás gazdagítja a belső világot, s nemcsak a tanulási és memóriaképességeinket fokozza, hanem megtanít bennünket az együttműködésre, a kapcsolatépítésre is.” Freund Tamás neurobiológus

„A modern gazdaság növekedése nagyon fontossá teszi az absztrakt gondolkodásra való képesség fejlesztését. Ehhez pedig elengedhetetlen – többek között – a zenére és művészetekre történő nevelés fokozottabb részvétele.”
dr. Hámori József agykutató

„Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata: ... az alacsony szociális környezetből való gyermekek a második évre túlszárnyalták a kreativitás tesztekben elért eredményeikkel nemcsak a saját iskolájukból való kontrollcsoportját, hanem még a magasabb szociális környezetű iskola osztályát is.”
Tanulás, kezdeményezés, alkotás. ELTE, Eötvös Kiadó, 2001., 59. oldal

⁴ Die Zeit 2008. november 20., 48. szám

A ZENEISKOLAI OKTATÁS ÚJRAPOZÍCIONÁLÁSA

„Aki bezár egy zeneiskolát, veszélyezteti a belbiztonságot.”⁵

Mivel édesanyám egy művészeti iskola igazgatója, közel tíz éve látom, mi történik a zeneoktatás területén.

Szavak szintjén minden kormányzat fontosnak tartja a magas színvonalú zeneoktatás megtartását, valójában azonban e kiterjedt intézményi hálózat állami finanszírozása egyre kevésbé reális lehetőség. Igen valószínű, hogy egyre kevesebb önkormányzat lesz képes fenntartani ilyen jellegű intézményeit, és a zeneoktatás teljesen kiszorul az állami „szolgáltatási” körből.

A tendencia igen fájdalmas, hiszen pontosan tudjuk, mit jelent egy társadalom számára, ha a gyermekek nem tanulnak zenét. Azt is látjuk, hogy amikor hazánkban gazdasági okokra hivatkozva megszüntették a színvonalas iskolai ének-zene oktatást, Japánban – szintén gazdasági okokra hivatkozva – pont akkor kezdték el bevezetni. Ők ugyanis kikísérletezték, melyik az a módszer, amivel a gyermekek a leghatékonyabban fejleszthetők kreativitás és intelligencia terén. Jelenleg a japán iskolák minden osztálya számára kötelező évente egy énekversenyen közösen indulni, minden iskolának és minden osztálynak saját indulója van, melyet hetente egyszer – az intézmény igazgatójának vezetésével – közösen elénekelnék.

Felesleges tovább sorolni a példákat, pontosan tudjuk, mekkora veszteség lesz társadalmunknak, ha a zeneoktatás a gazdagok kiváltságává válik.

Sajnálatos, hogy az utóbbi években felerősödtek azok a hangok, melyek szerint főlegesen ennyi művészt, filozófust, jogászt, stb. képezni, fontosabb lenne, ha mérnökök, informatikusok és egyéb termelésben résztvevő szakmák képviselőiből képeznék többet. Tulajdonképpen e megállapítás még igaz is lehetne, de sajnós az ó olvasatukban ez egyet jelent a művészetoktatás elsorvasztásával is. Márpedig minél kevesebb művészt képez egy ország, annál fontosabb, hogy alapszinten mindenki részesüljön művészetoktatásban!

A zeneközpontú tanrend egyik fontos eleme éppen ezért a jelenlegi zeneiskolai rendszer megőrzése, sőt, továbbfejlesztése, úgy, hogy az ne jelentsen többlet terhet a központi költségvetésnek.

⁵ Otto Schily, volt német belügyminiszter

A koncepció anyagi háttérét egy adminisztratív intézkedéssel biztosítanánk: be kellene vezetni, hogy az egyetemi felvételin ugyanannyi plusz pont jár egy zeneiskolai bizonyítványért, mint egy alapfokú nyelviskolai vizsgáért. Aki konzervatóriumot végzett, annak a középfokú nyelvvizsgával megegyező plusz pontszám járjon. Úgy gondoljuk, hat év zenetanulás személyiségfejlesztő hatása legalább annyit ér egy társadalom számára, mint egy idegen nyelvű alapfokú vizsga.

Ezzel egy időben az állam megállapodhat a zeneiskolákkal egy újfajta támogatási rendszerben. Mivel a szülők ugyanúgy kezelnék a zeneoktatást, mint a magánnyelv órákat, az iskolák finanszírozása nagymértékben megoldódna. (Természetesen lenne egy olyan réteg, amelyet támogatni kell, de koránt sem annyi gyermek szorulna rá, mint ahányan most élvezik e szolgáltatást.)

Amely zeneiskola aktívan részt vesz az általános iskolai zeneközpontú tanrend oktatásában, az több támogatást kap, mint amelyik nem.

Szintén a zeneiskolák feladatává válna a kora-délelőtti órákban az óvodások számára zeneovis foglalkozások megtartása.

Így 4-5 éves kortól 10 éves korig biztosítva lenne minden gyermek számára, hogy zene közelben nőjön fel, életének szerves része legyen a közösségen belüli együtt éneklés, zenélés.

Az intézkedés plusz költségvetési forrást nem igényel, sőt, talán még csökkenteni is lehet az állami támogatás összegét. A zeneiskolák a bizonyítvány kiadását ugyan olyan vizsgarendszerhez köthetik, mint a nyelvvizsgák esetében, így bevételük nem csak tandíjből, hanem vizsgadíjből is származhat.

A koncepció egyben a tehetséggondozás egyik igen jól kommunikálható példája is, mely biztosítja, hogy ne kallódjanak el a valóban tehetséges gyermekek. Ez azért is fontos, mert a világhírű magyar zenei képzés alapja a tehetséges magyar gyermek!

Nagy öröm, hogy EU-s pénzekből megújul a Zeneakadémia, hiszen ez az egyetlen intézményünk, melynek diplomáját szerte a világban elismerik, sőt a legjobbak közé sorolják. De gondoskodnunk kell arról, hogy legyen *két* tanítani e nagyszerű intézményben!

A zeneközpontú tanrend segítségével valóban igaz lehet a szlogen:

AZ ORSZÁG, MELY A ZENE NYELVÉN BESZÉL